

BUDAPESTI TEREK

THE SQUARES OF BUDAPEST

SZERZŐ/BY:
SCHNELLER ISTVÁN

HTTPS://DOI.ORG/
10.36249/62.7

A Szövényi Anna által szerkesztett és jelentős részben megírt, egyetemi hallgatók munkáinak bevonásával létrehozott „Budapesti terek” címet viselő könyv nemcsak a budapesti terekről beszél, de általában is szól a városi terekről. Annak ellenére, hogy nem vállal fel általános tértípológiát, több a konkrét budapesti terek pusztája lexikális bemutatásánál, jellemző adatait felsorolásánál. Áttekintve az 54 tér történetét és városban elfoglalt helyüket, s ezek sokféleségét, felül kell bíráljuk azt a közhelyes nézetünket, hogy Budapest tér-szegény város. A nagy reprezentatív tervezett terek hiányát kárpótolja a városi szövetben rejtőzködő kis méretű terek sokasága. Egy-egy meghitt kisebb tér a közvetlen környezet számára kiemelkedően fontos.

Ma a terekért szabályos harc vagy láthatatlan küzdelem folyik. A városok lezárják a legfontosabb tereiket az autóforgalom elől, a kerékpárosok egyre több helyet követelnek, a környezetvédők fákat ültetnek, a különböző foglalkozókkal élők egyenlő esélyeket igényelnek. Jellegzetes példája e harcoknak a Bartók Béla út mentén lényegében az utolsó évtizedben kialakult Gárdonyi tér. A 2010-ig lényegében névtelen, a Bartók Béla út pusztája térbővületeként számított tartott helyet, a forgalom csillapí-

tása, a gyalogos és zöldfelületek bővítése és a tér szegélyén elhelyezkedő kulturális és vendéglátó létesítmények igazi – bár kisméretű – városi térré avatták.

Van remény, hogy a város terei e küzdelem során visszanyerik korábbi jelentőségüket. A küzdelem szerves része a felfedező megismerés. A könyv gazdag ábra- és adatsorával ezt segíti. A városi tér értékeit tudatosítani kell, hogy fel tudja venni a harcot a „város a városban” nagy létesítmények, bevásárló és különböző élményközpontok térrel szemben. Ugyanis a város terei külső, a természettel érintkező, de jól körülhatárolt és könnyen szerethető, emberi léptékű, fedetlen, fél-belső terek. Használatuk a szabad, nem manipulált élményt jelent.

A városi tér a város szövetének jól eső „felesége”. Hiszen az egyes épületek, telkek megközelítéséhez, kiszolgálásához, elegendő lenne az azokat feltáró utak bonyolult, vagy éppen egyszerű hálóját. Az emberi település, de különösen a város – a szükségleteken túl – a közeli együttlét igényéből jött létre. Ebből fakadóan a város a találkozások helyszíne, helye. Találkozik itt ember az emberrel, ember a termékkel, más nyelven áruval, és beszélgetnek vagy mai nyelven információt cserélnek.

A tér kezdetleges formái általában az utak, útvonalak egymást keresztező pontjaiban vagy éppen azok kiágazásainál jöttek létre. Mégis nagyon korai az az igény, hogy e teresedések önálló formát kapjanak. A Budapesti terek c. könyv ezt a térré válási folyamatot is bemutatja az egyes terek városi szövetben való elhelyezkedése, története, alakítási jellemzőinek bemutatása révén. Legizgalmasabb megállapításai a terek kialakulásának különböző összetevőiről szóló részekben találhatók. A tereket egységes szempontok alapján jellemzi, és ez az enciklopédikus felépítés a téma későbbi kutatóit, de az egyszerű érdeklődőket is a téma továbbgondolására készítheti. A leszármazási vonalnál is fontosabb azonban, hogy a tér nem pusztán, sőt nem is elsősorban egy funkciót szolgáló városi egység, hanem a szabad időzés, a célzott és véletlenszerű találkozások helye. Így a tér nemcsak lehetővé teszi, hanem ösztönözheti is a szabad találkozásokat; a könyv ebben a tekintetben is kedvet csinál arra, hogy menjünk ki, és tapasztaljuk meg saját érzékszerveinkkel Budapest tereit. ©

Szövényi Anna: Budapesti terek

Edited and in large part written by Anna Szövényi, with contributions from university students, the book 'Budapest Squares' is not only about the squares of Budapest, but also about urban squares in general. Despite the fact that it does not take up a general typology of spaces, it is more than a mere lexical presentation of specific Budapest squares, listing their characteristic data. In reviewing the history of the 54 squares and their place in the city, we must challenge the commonplace view that Budapest is poorly supplied with squares. The lack of large representative planned squares is compensated by the abundance of small squares hidden in the urban fabric. An intimate small space is of great importance for the neighbourhood.

Today, there is a real competition, an invisible fight for public space. Cities are closing their most important spaces to car traffic, cyclists are demanding more and more space, environmentalists are planting trees, people with disabilities are demanding equal opportunities. A typical example of this competition is Gárdonyi Square, which has been built along Bartók Béla Boulevard essentially in the last decade. Until 2010, this practically anonymous space, considered a mere extension of Bartók Béla Boulevard,

has been transformed into a real urban square, albeit a small one, by calming traffic, increasing pedestrian and green space and adding cultural and catering facilities at the edge of the square.

There is hope that this competition will restore the former importance of the city squares. Understanding by exploring is an integral part of the competition. The book is rich in illustrations and data to help you do this. It is important to raise awareness of the value of urban public space so that it can take up the fight against the space-grabbing ambitions related to large-scale 'city within the city' development, such as shopping and leisure centres. Urban public spaces are outdoor places in contact with nature, but also well enclosed uncovered semi-interior spaces of human scale, which are easy to love. Their use implies the freedom of liveability unmanipulated.

Urban space is a welcome extra to the urban fabric. A complex or simple network of paths would be sufficient to access and serve individual buildings and plots of land. Beyond the necessity, the human settlement, and the city in particular, has been created out of the need to be close to each other. The city is therefore a place of interaction. It is where man meets man, man meets

products, goods, and talk or, as we say nowadays, information is exchanged.

The primitive forms of squares were usually developed at the intersection of roads, routes or at their junctions. Yet the need to give these spaces an independent form is very early. The book Budapest Squares also illustrates this process of becoming a square by presenting the location, history and structural characteristics of each square in the urban fabric. Its most exciting findings are to be found in the sections on the various components of the formation of squares. The squares are described on the basis of uniform criteria, and this encyclopedic structure will encourage future researchers on the subject, as well as the general public, to give the subject further thought. More important than their line of descent and the place occupied in the urban structure, however, is the fact that the squares are not merely, or even primarily, an urban unit serving a function, but a place for leisure, for purposeful and chance interactions. In this respect, the book does not only provide an opportunity, but also encourages us to go out and experience Budapest squares with our own senses. ©

Szövényi Anna: Budapesti terek